

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидатки культурології, доцентки,

Волинець Вікторії Олексіївни на дисертацію

Шевченко Наталії Валеріївни

«РЕМЕЙК ЯК КРОС-КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН: ПОСТМОДЕРНІЗМ,
ТРАНСКУЛЬТУРА, НЕОМОДЕРН»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань

03 «Гуманітарні науки» зі спеціальності 034 «Культурологія»

Актуальність теми дисертації. В умовах цифрової трансформації та глобалізації ремейк є не лише способом оновлення культурної спадщини, а й важливим інструментом транскультурної комунікації. Дисертація Шевченко Наталії Валеріївни є актуальною, оскільки відображає сучасні тенденції культурного розвитку, динаміку цифрових технологій, гібридизацію мистецтва та активність мережевого середовища. Ремейк у цьому контексті стає культурним феноменом, що сприяє трансформації усталених смислів, переосмисленню колективної пам'яті та започаткуванню нових міжкультурних інтерпретацій. Отже, обрана тема дисертації є актуальною і необхідною як з наукової, так і з практичної точки зору.

Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри культурології та філософської антропології Інституту філософської освіти та науки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова й безпосередньо пов'язана з темою «Актуальні проблеми філософської антропології», науковий напрям «Дослідження проблем гуманітарних наук».

Наукова новизна полягає в тому, що вперше розглянуто ремейк як ціннісно-смісловий механізм еволюції культури, розкрито його генезу та художньо-естетичні основи формування. Аргументовано, що ремейк слугує інструментом культурної пам'яті, що впливає на способи її збереження та трансляції. Здобувачкою визначено ключові ознаки ремейку: повторюваність, циклічність, зворотність; сформовано типологію ремейків, яка охоплює

моделі наслідування й присвоєння. Актуалізовано перелік присвоєних українських музичних та літературних творів іншими культурами, зокрема російською. На основі концепції соціального наслідування Г. Тарда обґрунтовано ремейк як форму культурної репродукції.

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів полягає в осмисленні ремейку як крос-культурного феномена, що охоплює процеси наслідування, відтворення та трансформації культурних форм. Здобувачці вдалося обґрунтувати ремейк як інструмент збереження й оновлення культурної пам'яті в умовах сучасного соціокультурного середовища.

Отримані результати можуть бути безпосередньо застосовані в освітній та науково-дослідницькій діяльності – зокрема, при розробці освітніх компонентів із культурології, естетики, філософії культури, медіадосліджень, філософської антропології та мистецтвознавства.

Матеріали дослідження можуть слугувати аналітичним підґрунтям для подальших міждисциплінарних студій, присвячених динаміці культурної трансформації, ролі ремейку в глобалізованому медіапросторі та культурній пам'яті. Виокремлені структурно-функціональні характеристики ремейку відкривають перспективи його застосування у практиках культурного менеджменту, креативних індустріях та новітніх цифрових медіа.

Відповідно до мети здобувачкою сформульовано основні завдання дослідження, що розкриваються у трьох розділах, присвячених: теоретико-методологічним засадам дослідження; ремейку як складовій динаміки культури; ремейку як жанровому різновиду та творчій стратегії в мистецтві. Основні теоретичні положення та висновки дисертації викладено у 15 публікаціях, серед яких 4 статті в наукових фахових виданнях, затверджених МОН України; 1 розділ в колективній монографії у співавторстві; 10 праць апробаційного характеру, опублікованих у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій та міжнародних наукових круглих столах.

У **вступі** дисертаційної роботи обґрунтовано актуальність обраної теми, її зв'язок із науковими програмами, визначено об'єкт, предмет,

методологічне підґрунтя та методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, окреслено особистий внесок здобувачки, наведено дані щодо апробації результатів і наявності публікацій за темою дисертації.

У першому розділі **«Теоретико-методологічні засади дослідження»** здійснено ґрунтовний аналіз теоретичних підходів до розуміння феномену ремейку як складного культурного явища. Здобувачка вдало структурувала матеріал, зосередившись на концептах повторності, циклічності та спогаду як ключових складових трансформативної природи ремейку. Визначені функції ремейку – циклічна, ревізійна та еволюційна – дали змогу комплексно розглянути його роль у формуванні культурної пам'яті та ідентичності. Здобувачка аргументовано демонструє, що ремейк – не лише форма повторення, а механізм культурного оновлення, який інтегрує минуле в сучасний контекст.

Другий розділ **«Ремейк як складова динаміки культури»** присвячено глибокому аналізу ремейку як складової динаміки культури, що розкривається крізь призму діалектики наслідування, запозичення та присвоєння. Здобувачка вдало поєднує філософські засади мімезису та канону з трансформативними практиками сучасного мистецтва, демонструючи зв'язок ремейку з класичними естетичними ієрархіями та сучасними жанровими стратегіями – пародією, травестією, пастішем. На особливу увагу заслуговує обґрунтування ремейку як механізму художньої інновації, що уможливорює творення нового на основі вже наявного культурного матеріалу. У контексті цифрової культури здобувачка аргументовано розкриває потенціал ремейку як форми культурної адаптації та креативної співтворчості. Такий підхід дав змогу здобувачці розглянути ремейк не лише як формальну переробку, а як складний процес культурного оновлення в умовах трансформацій глобального мистецького простору.

У третьому розділі **«Ремейк як жанровий різновид та творча стратегія в мистецтві»** розкрито ремейк як жанровий різновид і водночас як дієву творчу стратегію в різних видах мистецтва. Здобувачкою ґрунтовно

проаналізовано функціонування ремейку в кінематографі, літературі та музиці, продемонстровано багатовимірність цього явища та його здатність переосмислювати культурну спадщину за допомогою новітніх художніх прийомів. Дослідження рецептивної естетики у літературному ремейку дало змогу виокремити полемічний потенціал інтерпретацій, що адаптують твори до сучасного соціокультурного контексту. Значущим є аналіз ремейку в музиці як засобу транскультурного обміну, в якому поєднання етнічних елементів, жанрових гібридів та сучасних технологій формує нові креативні практики. Увага до транснаціонального виміру ремейку дала змогу розглянути його як інструмент глобального культурного діалогу, що поєднує локальні традиції з універсальними смислами. У дисертації переконливо доведено, що ремейк не лише продовжує життя мистецького твору, а й суттєво розширює його інтерпретаційне поле, актуалізуючи естетичні, ідеологічні та технологічні виклики сучасності.

У висновках дисертаційної роботи відображено ключові результати проведеного дослідження, що кореспондують із визначеними здобувачкою завданнями. Розкрито наукову новизну отриманих результатів та окреслено перспективні напрями подальших наукових розвідок у межах досліджуваної проблематики.

Список використаних джерел включає 310 найменувань, серед них варто відзначити велику кількість англомовних джерел – 224. Оформлення списку використаних джерел відповідає вимогам бібліографічного опису відповідно до Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Структурно **додатки** представлені списком наукових публікацій здобувачки, виконаних за темою дисертації та ілюстраціями, які розкривають зміст таких категорій, як: іконографія, живопис, автокопія, наслідування та копіювання, ремейк, плагіат та підробка, стилізація під певного художника, фоторемейк живописних полотен. Також у додатках наведено приклади

пісенних творів, що зазнали ідеологічної модифікації, зокрема, шляхом плагіату та адаптації мелодії.

Дисертація написана державною мовою та оформлена у вигляді рукопису.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Представлена дисертація є самостійною науковою працею, що ґрунтується на власних ідеях, які дали змогу здобувачці досягти поставленої мети та вирішити визначені завдання. Теоретичні положення та висновки, сформульовані в роботі, мають оригінальний характер і є результатом особистого наукового пошуку здобувачки. Залучені в дослідженні наукові ідеї та положення інших авторів належним чином документовані та використані для обґрунтування власних тверджень. Дисертація відповідає предметній області дослідження та кваліфікаційним вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 034 «Культурологія».

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Шевченко Наталії Валеріївни, варто висловити деякі зауваження та пропозиції:

1. Актуальним та перспективним напрямом, окресленим здобувачкою, є дослідження проявів ремейку в контексті розвитку штучного інтелекту, доповненої та віртуальної реальності у найближче десятиліття. Однак, у представленій роботі цей важливий аспект не отримав належного висвітлення. В окремих випадках некоректно вживаються терміни ШІ, VR, AR. Ці технології згадуються без пояснення, чому саме вони впливають на ремейк або як саме вони його трансформують.

2. Окремі твердження в дисертації, зокрема щодо ролі віртуального простору у творчому самовираженні, сформульовані надто узагальнено та потребують уточнення. Наприклад: у фразі (С. 186) «*фанфікшин функціонує у віртуальному просторі*» доречно уточнити, що мається на увазі скоріш за все цифрове середовище – онлайн-платформи, фан-спільноти, вебархіви тощо. Термін «віртуальний простір» є надто широким і філософськи навантаженим, тому без конкретизації може створювати семантичну нечіткість.

Формулювання (С.41) *«За допомогою технологій віртуальної та доповненої реальності митці будують інтерактивні простори, занурюючи відвідувачів у багатовимірний художній досвід»* потребує конкретизації – які саме приклади ремейків реалізовано за допомогою VR/AR або ШІ? Які художники чи мистецькі практики маються на увазі?

3. Формулювання (С. 28) *«Доведено, що поняття ремейку у ХХ ст. розвивається з кінематографічного прийому до провідної мистецької стратегії ХХІ ст., включаючи співтворчість митців зі штучним інтелектом в межах віртуального простору»* – потребує уточнення: про які практики чи приклади йдеться? Чи є це масовим явищем чи лише поодинокими експериментами? Не зрозуміло, яким чином ця співтворчість стосується саме ремейку – чи йдеться про ремейки, створені зі ШІ, чи про новий тип співтворчості як частину мистецької стратегії ремейку?

4. У висновках здобувачка наголошує на інструментах оновлення та перевинайдення твору, зокрема (С.205) *«Використання сучасних цифрових технологій в творчості, таких як генеративні нейронні мережі, технології віртуальної та доповненої реальності, анімація та відеовиробництво, 3D-моделювання та друк тощо, вдосконалюють візуальні втілення та стилістичні прийоми і служать не лише засобом оновлення, а й способом перевинайдення твору з урахуванням актуальних тенденцій»*. Однак, в тексті дисертації не наводиться достатньої кількості конкретних прикладів застосування доповненої реальності, віртуальної реальності, генеративного ШІ саме в контексті ремейку. Це створює дисонанс між задекларованими технологіями у висновках і фактично розкритими кейсами в тексті дисертації.

5. Звернути увагу на технічне оформлення дисертаційної роботи. Під час аналізу дисертаційної роботи виявлено невідповідність у кількості наукових публікацій здобувачки за темою дисертації, представлених у різних частинах роботи. Так, після анотації зазначено 16 публікацій, тоді як у додатку *«Список опублікованих праць за темою дисертації»* наведено 15 праць. Також варто зауважити на особливостях стилістичного оформлення дисертації. У тексті простежується переважання елементів публіцистичного

академічним, що не цілком відповідає вимогам до наукових праць такого рівня. Рекомендується у подальшій роботі дисертантки звертати увагу на такі розбіжності для забезпечення достовірності представлених наукових результатів та дотримуватися норм наукового стилю в оформленні публікацій результатів майбутніх досліджень.

Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер та не применшують наукову та практичну значущість отриманих здобувачкою результатів.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Шевченко Наталії Валеріївни «Ремейк як крос-культурний феномен: постмодернізм, транскультура, неомодерн», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 «Культурологія», є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке відповідає «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., а її здобувачка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 «Культурологія».

Офіційний опонент:

кандидатка культурології, доцентка,
доцентка кафедри івент-менеджменту
та індустрії дозвілля

Київського національного
університету культури і мистецтв

 Вікторія ВОЛИНЕЦЬ

